

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЇЇ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ

FEATURES OF THE FUNCTIONING OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF CIVIL PROTECTION IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTING ITS INTEGRATION DESIRE

Досліджено особливості функціонування системи публічного управління у сфері цивільного захисту в Україні з позиції реалізації її інтеграційних прагнень. Серед цих особливостей виокремлено такі: 1) суверенізацію; 2) інституціоналізацію; 3) евалюацію. Обґрунтовано розглядати суверенізацію в контексті важливості забезпечення системи безпеки в Україні, що включає національну, громадську та цивільну безпеку. Доведено, що останнє видається можливим зреалізувати в межах Механізму цивільного захисту ЄС, до якого наша держава долучилась у 2023 році. Наполягається закріпити законодавчо засади інституціоналізації публічного управління у сфері цивільного захисту в Україні в контексті реалізації її інтеграційних прагнень. На цій підставі визначено етапи розвитку публічного управління у сфері цивільного захисту в Україні та її входження до Механізму цивільного захисту ЄС: 1) підготовчий етап (2008–2013 рр.), відзначається підписанням Адміністративної домовленості між Міністерством надзвичайних ситуацій України та Генеральним Директоратом «Навколишнє середовище» Європейської Комісії щодо співпраці й обміну інформацією; 2) переговорний етап або перманентного розвитку (2014–2022 рр.), відзначається підписанням Угоди про Асоціацію з ЄС, а також реалізацією Плану заходів щодо імплементації зазначеної угоди; 3) сучасний період (2023 – по т/ч), під час якого було підписано та ратифіковано Угоду між Україною й ЄС щодо її входження до Механізму цивільного захисту ЄС. Щодо евалюації, то вона передбачає оцінювання стану імплементації ключових ідей цього механізму на території держав його членів. У цьому контексті виявлено, що Механізм цивільного захисту ЄС постійно розвивається в напрямку його розширення, у т.ч. за рахунок держав-членів. Установлено, що найбільш потужні можливості (модулі), необхідні для реагування на надзвичайні ситуації мають Франція й Іспанія. У той же час, це не заважає активно розвиватись у цьому плані Україні. Свідченням цього сертифікація її 4 модулів реагування на надзвичайні ситуації в межах Механізму цивільного захисту ЄС буквально за перший рік її членства в ньому. Акцентовано на перспективах подальшої співпраці України з Механізмом цивільного захисту ЄС.

Ключові слова: публічне управління, національна безпека, цивільна безпека, цивільний захист, надзвичайні ситуації, координаційні органи, органи влади, ЄС, Україна, Механізм цивільного захисту ЄС, модуль.

The features of the functioning of the public administration system in the field of civil protection in Ukraine are studied from the perspective of implementing its integration aspirations. Among these features, the following are highlighted: 1) sovereignization; 2) institutionalization; 3) evaluation. It is justified to consider sovereignization in the context of the importance of ensuring the security system in Ukraine, which includes national, public and civil security. It is proved that the latter seems possible to implement within the framework of the EU Civil Protection Mechanism, which our state joined in 2023. It is insisted on legally enshrining the principles of institutionalization of public administration in the field of civil protection in Ukraine in the context of implementing its integration aspirations. On this basis, the stages of development of public administration in the field of civil protection in Ukraine and its entry into the EU Civil Protection Mechanism have been identified: 1) the preparatory stage (2008–2013), marked by the signing of the Administrative Arrangement between the Ministry of Emergency Situations of Ukraine and the Directorate-General for Environment of the European Commission on cooperation and exchange of information; 2) the negotiation stage or permanent development (2014–2022), marked by the signing of the Association Agreement with the EU, as well as the implementation of the Action Plan for the implementation of the said agreement; 3) the current period (2023 – by t/h), during which the Agreement between Ukraine and the EU on its entry into the EU Civil Protection Mechanism was signed and ratified. As for the evaluation, it involves assessing the status of implementation of the key ideas of this mechanism in the territory of its member states. In this context, it was found that the EU Civil Protection Mechanism is constantly developing towards its expansion, including at the expense of the Member States. It was established that the most powerful capabilities (modules) necessary for responding to emergencies are possessed by France and Spain. At the same time, this does not prevent Ukraine from actively developing in this regard. This is evidenced by the certification of its 4 emergency response modules within the EU Civil Protection Mechanism literally in the first year of its membership in it. The focus is on the prospects for further cooperation between Ukraine and the EU Civil Protection Mechanism.

Key words: public administration, national security, civil security, civil protection, emergencies, coordination bodies, authorities, EU, Ukraine, EU Civil Protection Mechanism, module.

УДК 351.862:061.1ЄС+339.924(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2024.43.27>

Спицин А.О.
аспірант
Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: 0009-0002-3949-1698

Постановка проблеми. Сьогодні функціонування системи публічного управління у сфері цивільного захисту України відбувається

під час оголошеного воєнного стану, причиною для введення якого є повномасштабна агресія рф. Ця держава-агресор застосовує кінетичну

зброю та нетрадиційну з метою нанесення меншої шкоди Україні, зокрема, її інформаційній безпеці через вплив на об'єкти критичної інфраструктури. Безперечно, будь яке використання видів зброї актуалізує залучення до цих процесів цифрових технологій і позначається на населенні. Воно є виразником суспільних інтересів, що можуть під впливом держави-агресора трансформуватись у бік соціальної напруги, невдоволення та що найгірше кризи. Тому важливо застосовувати комплексний підхід до нейтралізації дій держави-агресора з метою попередження кризових явищ і процесів в Україні, серед яких особливе місце займають надзвичайні ситуації [2; 3; 12]. Це, у свою чергу, актуалізує питання вдосконалення системи публічного управління у сфері забезпечення цивільної безпеки в Україні. Усе це визначає актуальність обраної проблематики дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Концептуальні засади формування та реалізації державної політики у сфері національної та цивільної безпеки окреслені в наукових розробках С. Бєлая, С. Домбровської, В. Ємельянова, Л. Жукової, Н. Клименко, О. Кравчука, С. Крука, О. Крюкова, П. Махортова, Р. Мелешенка, Н. Нижник, О. Островерх, С. Пирожкова, А. Помази-Пономаренко, Г. Почепцова, Р. Примуша, А. Рубана, Г. Ситника, А. Тайера, А. Терент'євої, В. Тютюника, В. Федорчака, Т. Ярового, О. Яценко та інших [1; 3; 4; 5; 7; 8; 12]. У той же час, низка питань щодо оцінювання стану реалізації публічного управління у сфері цивільного захисту України в контексті реалізації її інтеграційних прагнень в умовах повномасштабної агресії залишаються недостатньо дослідженими, і ці аспекти пов'язані з її ескалацією, що позначається на рівні національної та соціальної безпеки в цілому.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз стану функціонування системи публічного управління у сфері цивільного захисту в Україні в контексті реалізації її інтеграційних прагнень.

Виклад основного матеріалу.

Основними напрямками міжнародної діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) є налагодження та розвиток співпраці з надзвичайними відомствами іноземних держав та профільними міжнародними організаціями, надання допомоги іноземним державам у ліквідації надзвичайних ситуацій, участь у міжнародних гуманітарних проектах, програмах й операціях, створення та зміцнення іміджу України у світовому співтоваристві як держави з потужними інституціями надзвичайного гуманітар-

ного реагування для участі у відповідних операціях за кордоном.

У межах міжнародного співробітництва України було укладено понад 50 міжнародних угод щодо взаємодії та надання допомоги із зарубіжними країнами. Установлено партнерські відносини та налагоджено зв'язки з такими установами ООН: Управління з координації гуманітарних питань ООН (УКГП), Управління у справах біженців ООН (УСБ), Всесвітня продовольча програма ООН (ВПП), Всесвітня організація охорони здоров'я ООН (ВООЗ). Крім того, має місце результативна співпраця з профільними міжнародними організаціями такими, як Міжнародна організація цивільної оборони (МОЦО), Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ), Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (МФТЧК та ЧП) та ін.

Співробітники ДСНС серед перших працюють до зарубіжних країн щодо найскладніших пошуково-рятувальних операцій. ДСНС активно продовжує впровадження методології Міжнародної консультативної групи з питань пошуку та порятунку та Системи оцінки та координації діяльності у надзвичайних ситуаціях ООН (ЮНДАК). Як відомо, низка представників ДСНС отримали кваліфікацію пошуково-рятувального загону «важкого» класу.

Слід підкреслити, що особливе місце займає співробітництво України з Механізмом цивільного захисту ЄС (далі – МЦЗ ЄС). У 2023 році було ратифіковано угоду, якою передбачено повноправне членство України у МЦЗ ЄС [8]. Принагідно відзначимо, що Україна залучалась до ліквідації надзвичайних ситуацій за кордоном і до офіційного входження до МЦЗ ЄС. Власне кажучи, у лютому 2023 р. міжнародну допомогу в межах Механізму цивільного захисту ЄС отримала Туреччина, не будучи при цьому членом даного механізму. Їй надали допомогу у сфері цивільного захисту 90 країн, які направили 38 міських пошуково-рятувальних команд, включаючи й Україну. Українські рятувальники у Туреччині, де стався потужний землетрус на початку 2023 року, розібрали 72 завали [4; 6]. Крім того, Україна надала допомогу під час реагування на паводки у Республіці Словенія. Таким чином, варто зауважити, що МЦЗ ЄС розрахований на надання допомоги щодо захисту населення, довкілля та майна в межах цього механізму або поза межами Європейського Союзу.

У продовження відзначимо, що МЦЗ ЄС було створено у 2001 році. І це інституційне утворення представляє собою найбільше надбання Європи у сфері цивільного захисту. З того часу МЦЗ ЄС не зазнав змін щодо прин-

ципів і векторів своєї діяльності. Відтак, і наразі розрахований на цивільний захист населення, яке постраждало від катастроф (-и), наслідки від яких (якої) складно ліквідувати самотужки в країні, де це відбулось. Априорі МЦЗ ЄС активізується в умовах «надзвичайної» необхідності, тобто коли існує необхідність в отриманні додаткової допомоги постраждалій країні в реагуванні на катастрофи. На жаль, під час реагування на катастрофи, спричинені терористичними актами, ядерними чи радіологічними аваріями, МЦЗ ЄС застосовується не повною мірою [4; 5]. Для дієвого реагування на надзвичайні ситуації за необхідності застосовується МЦЗ ЄС, що дозволяє оперативну та результативно здійснювати обмін: 1) силами та засобами цивільного захисту; 2) конфіденційною інформацією; 3) позитивним управлінським досвідом, що отримується під час ліквідації надзвичайної ситуації [6]. З моменту заснування МЦЗ ЄС відповів на понад 700 запитів про допомогу як всередині, так і за межами ЄС [10].

Отже, Механізм цивільного захисту Європейського Союзу – це ніщо інше як система інституційної співпраці ЄС, що включає 27 країн-членів ЄС та 10 країн-учасниць (Албанія, Боснія та Герцеговина, Ісландія, Молдова, Чорногорія, Північна Македонія, Норвегія, Сербія, Туреччина та Україна), що спрямована на посилення запобігання, попередження та реагування на надзвичайні ситуації в ЄС та за його межами, у т.ч. шляхом надання координованої міжнародної допомоги. Вектори функціонування Механізму цивільного захисту ЄС визначаються окремо взятими «модулями», підґрунтя яких становить принцип пріоритетності попередження природних і техногенних катастроф [6].

Щодо переваг участі в МЦЗ ЄС, то можна серед них виокремити такі:

- безпосередня інтеграція в європейську сім'ю цивільного захисту;
- швидка й оперативна допомога (24/7) в реагуванні на надзвичайні ситуації;
- фінансова підтримка (гранти, співфінансування залучення сил і засобів реагування та ін.);
- обмін професійними знаннями та досвідом, вивчення передових практик у сфері цивільного захисту;
- удосконалення національної системи цивільного захисту та напрацювання спільних з ЄС підходів у цій сфері;
- підвищення рівня безпеки та захисту населення;
- міжнародна співпраця та солідарність;
- участь у формуванні політики ЄС у сфері цивільного захисту;

– посилення іміджу України, у т.ч. ДСНС, на міжнародній арені.

Варто констатувати, що Україна пройшла довгий шлях приєднання до МЦЗ ЄС. Власне кажучи, спочатку у 2008 році було підписано Адміністративну домовленість між Міністерством надзвичайних ситуацій України та Генеральним Директоратом «Навколишнє середовище» Європейської Комісії щодо співпраці й обміну інформацією. Потім у 2014 році було підписано Угоду про Асоціацію з ЄС. Згідно з цією угодою Україна взяла на себе зобов'язання поступово гармонізувати національне законодавство та розробити План заходів щодо імплементації зазначеної угоди. Звісно, саме в цей період розпочалась збройна агресія РФ проти України, що додало більшої складності в реалізації інтеграційних прагнень нашої держави та захисті її територіальної цілісності та суверенності.

Наступний етап в розвитку міжнародної співпраці України у сфері цивільного захисту відзначається таким: ДСНС у межах покладених на неї повноважень забезпечило виконання Плану імплементації Угоди про Асоціацію з ЄС. У цьому напрямку ДСНС здійснювало на регулярній основі комунікації з інституціями ЄС та країнами-членами, а також проводило обмін досвідом для гармонізації законодавства та позитивних закордонних управлінських практик у сфері цивільного захисту. Крім того, ДСНС забезпечило участь його представників у спільних навчаннях, міжнародних проєктах і рятувальних місіях.

Очевидно, що через повномасштабне вторгнення РФ до України у 2022 році розпочався новий етап до забезпечення вступу нашої держави до МЦЗ ЄС. У цьому контексті було активізовано діалог і роботу України й інституціями ЄС на всіх рівнях щодо забезпечення повноцінного членства України в ЄС, у т.ч. у європейських безпекових інституціях і програмах. Урядом України було отримано Опитувальник щодо вступу України в ЄС та безпосередньо Міністром внутрішніх справ України – Дорожню карту щодо вступу в систему Механізму цивільного захисту ЄС, які були згодом опрацьовані ДСНС у межах її повноважень. У цей підготовчий період (до входження України до МЦЗ ЄС) представниками ДСНС на міжнародних зустрічах з європейськими колегами різного рівня піднімалось й обговорювалось питання підтримки приєднання України до МЦЗ ЄС, у т.ч. під час зустрічі з Президентом Європейського парламенту Р. Мецолою [6; 10].

20.04.2023 року в м. Києві було підписано Угоду між Україною та ЄС щодо участі в МЦЗ ЄС, а 08.11.2023 року забезпечено її ратифіка-

цію (до речі, усі міждержавні процедури було закінчено 14.12.2023 року) [4; 5]. Як результат, сучасний етап (з 2023 року і по т/ч) відзначається реалізацією Угоди щодо членства України у МЦЗ ЄС. Щодо подальших планів України в забезпеченні розвитку МЦЗ ЄС, то можна відзначити таке:

1) посилення інституційної спроможності ДСНС та напрацювання правових рамок взаємодії з МЦЗ ЄС:

- ДСНС створено Офіс (робочу групу) з питань взаємодії з МЦЗ ЄС;

- затверджено План заходів (дорожню карту) з реалізації Угоди між Україною та ЄС щодо участі в МЦЗ ЄС;

- ДСНС визнано національним координатором участі України в МЦЗ ЄС (постанова КМУ від 10.08.2024 р. № 535);

- з 15.08.2023 року спільно з ДЖЕКО запроваджено відрядження на ротаційній основі представників ДСНС до Координаційного центру реагування на надзвичайні ситуації (ERCC) у Брюсселі;

- напрацьовано внутрішню архітектуру кооперації з МЦЗ ЄС та забезпечено прийняття низки розпорядчих актів ДСНС щодо окремих аспектів, зокрема, обміну інформацією, регулярної та системної участі представників ДСНС у робочих групах і засіданнях в межах МЦЗ ЄС, розподілу обов'язків між підрозділами та ін.;

- створено внутрішню базу знань про МЦЗ ЄС, а також забезпечено реєстрацію представників ДСНС на платформі ЄС з обміну знаннями у сфері цивільного захисту;

- отримання доступу до CECIS, що вимагає підключення до системи TESTA, а також доступу до браузерної версії CECIS;

- поглиблення взаємодії так координації на міжвідомчому рівні;

- підвищення обізнаності органів та підрозділів ДСНС про МЦЗ ЄС і його можливості;

- подальше посилення спроможностей і вдосконалення національного законодавства та практик у сфері цивільного захисту відповідно до кращих підходів країн-членів ЄС;

2) сертифікація сил і засобів ДСНС у системі МЦЗ ЄС:

- функціонування команди важкого класу HUSAR з пошуку та порятунку в умовах міста;

- проведення командно-штабних навчань щодо залучення HUSAR у рамках МЦЗ ЄС;

- сертифікація протипаводкового модуля з високопродуктивних мотопомп на базі 2 СЦШП ДСНС України;

- отримання можливості щодо створення додаткових модулів (РХБЯ модуля, авіаційного модуля для медичної евакуації, модуля гасіння

з використанням авіації, модуля розмінування тощо). До речі, сертифікований розподіл спроможностей МЦЗ ЄС за країнами-членами представлено на рис. 1;

3) активна взаємодія з МЦЗ ЄС та підвищення обізнаності про відкриті можливості:

- системна участь у спільних з ЄС навчаннях і тренінгах, робочих групах; стала комунікація, підтримка та розвиток плідної співпраці з європейськими партнерами;

- активна участь у грантах і проєктах у межах МЦЗ ЄС;

- участь ДСНС у гуманітарних місіях в межах МЦЗ ЄС;

- участь в експертних місіях й обмін досвідом;

- удосконалення мовних навичок особового складу;

- ознайомлення з можливостями Механізму молодого покоління рятувальників.

Як видно з рис. 1, найбільшу кількість модулів МЦЗ ЄС сертифікувала Франція й Іспанія. До речі, представники саме цих країн найбільше відвідують тренінгові програми щодо особливостей функціонування МЦЗ ЄС [6; 10]. Із метою поширення «актуальних» знань щодо особливостей функціонування МЦЗ ЄС, Європейською комісією було організовано навчальний курс для Національного штабу цивільного захисту та ліквідації наслідків стихійних лих (NAT) [там само]. У межах цього курсу проведено анкетування (із застосуванням методу соціологічного опитування) понад 80 осіб з європейських країн. У той же час, Україна має необхідний потенціал для розвитку власних спроможностей реагування на надзвичайні ситуації, які можуть бути сертифіковані та використані в межах окремого модуля МЦЗ ЄС. ДСНС працює в цьому напрямку сертифікації додаткових модулів МЦЗ ЄС. До речі, сьогодні МЦЗ ЄС здійснив навчання понад 6 тис експертів у сфері цивільного захисту. Їх навчання передбачало ознайомлення з чинною правовою базою в цій сфері (табл. 1). У цьому контексті наполягається на важливості урахування положень зазначених правових актів МЦЗ ЄС під час гармонізації українського законодавства з європейським.

Крім того, створена Мережа знань цивільного захисту Європейського Союзу з метою посилення ефективності та дієвості навчань у сфері цивільного захисту, сприяння інноваціям і діалогу, а також посилення співпраці між національними органами та окремими фахівцями цивільного захисту держав-членів. Це інформаційна платформа, яка об'єднує тих, хто першими реагує, менеджерів з управління ризиками стихійних лих, науковців й осіб, які

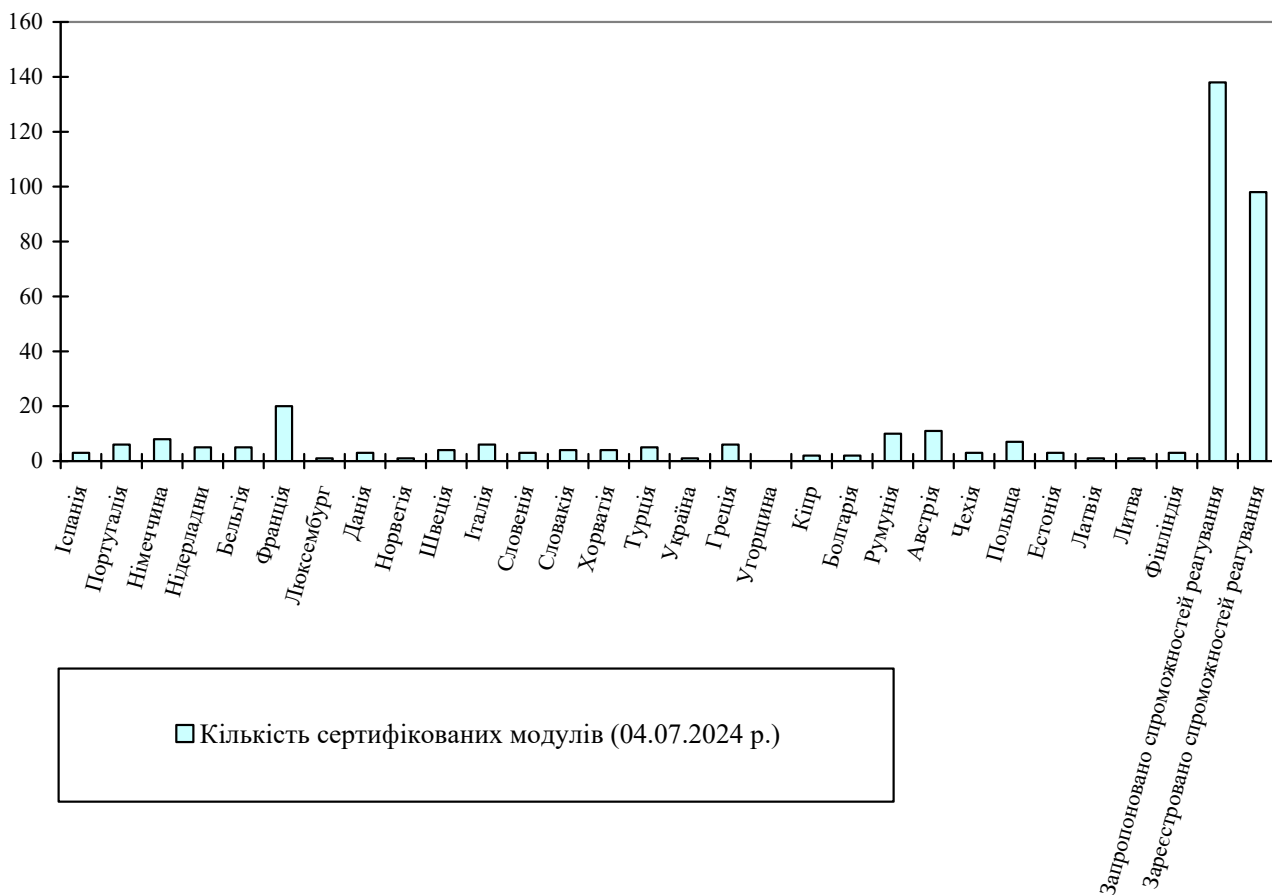

Рис. 1. Сертифікований розподіл спроможностей МЦЗ ЄС за країнами-членами

Джерело: складено на підставі [10]

приймають рішення, та допомагає їм задовольнити їхні потреби в інформації, досвіді та передовій практиці за допомогою методологій, інструментів, рішень, ресурсів, обміну інформацією тощо [9].

Щодо останніх операцій реагування з використанням ресурсів Європейського пулу цивільного захисту, то серед них (операцій) можна виділити ту, що стосувалась реагування на повені у Франції у 2024 р. Так, на початку року Франція пережила сильні повені та розливи річок, спричинені сильними дощами. 02.01.2024 р. ця країна попросила екстрену допомогу через МЦЗ ЄС для департаментів Північ і Па-де-Кале. Словаччина та Нідерланди розгорнули групу високопродуктивних насосів. Нідерланди відправили 4 насоси, трубопроводи, персонал і транспортні засоби, тоді як Словаччина надіслала 1 високопродуктивний насосний модуль, оснащений 2 насосами [10].

Станом на сьогодні 101 модуль сертифікований і готовий до розгортання в операціях реагування як у межах ЄС, так і за його межами, після запиту про допомогу через

Механізм цивільного захисту ЄС. Європейська комісія надає фінансову підтримку потужностям у Пулі, коли вони розгортаються для операцій реагування. Ці потужності варіюються від гірських рятувальних команд і пересувних лабораторій до медичних підрозділів повітряної евакуації та обладнання для очищення води. Єврокомісія бере участь у транспортних та/або операційних витратах для розгортання в Європі чи за її межами. Крім того, фінансова підтримка доступна для модернізації або ремонту можливостей реагування, переданих пулу, для підвищення готовності до катастроф. Співфінансування ЄС у формі «грантів на адаптацію» може бути надано для існуючих потужностей у державі-члені або державі-учасниці для забезпечення їх готовності до міжнародного розгортання [10].

Як зазначалось вище, Україна активно залучається до процесів розвитку МЦЗ ЄС. Представники ДСНС отримали кваліфікацію пошуково-рятувального загону «важкого» класу, у лютому 2024 року проведено сертифікацію в якості модуля Механізму цивільного захисту ЄС пошуково-рятувальної команди

Правова база у сфері Механізму цивільного захисту ЄС

№ з/п	Назва правового документу
1	Регламент (ЄС) 2021/836 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2021 року про внесення змін до Рішення № 1313/2013/ЄС щодо механізму цивільного захисту Союзу (текст має відношення до ЄЕЗ)
2	Законодавча пропозиція щодо внесення змін до Рішення № 1313/2013/ЄС щодо механізму цивільного захисту Союзу
3	Рішення (ЄС) 2019/420 Європейського Парламенту та Ради від 13 березня 2019 року про внесення змін до Рішення № 1313/2013/ЄС щодо механізму цивільного захисту Союзу
4	Повідомлення Комісії до Європейського Парламенту, Ради та Комітету регіонів: rescEU
5	Пропозиція для Європейського парламенту та Ради про внесення змін до Рішення 1313/2013/ЄС щодо механізму цивільного захисту Союзу
6	Регламент Ради (ЄС) 2016/369 про надання екстреної підтримки в межах Союзу
7	Регламент № 375/2014 Європейського Парламенту та Ради про створення Європейського корпусу добровільної гуманітарної допомоги («Ініціатива волонтерів ЄС»)
8	Рішення № 1313/2013/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо Механізму цивільного захисту Союзу
9	Регламент (ЄС) № 1257/96 щодо гуманітарної допомоги
10	Резолюція ЄП щодо підходу Співтовариства до запобігання природним і техногенним катастрофам
11	Резолюція Європейського парламенту про посилення спроможності Союзу реагувати на катастрофи
12	Імплементативне рішення Комісії (ЄС) 2022/461 про внесення змін до Імплементативного рішення (ЄС) 2019/570 щодо транспортних і логістичних можливостей rescEU
13	SOM(2021) 110 Повідомлення про гуманітарну діяльність ЄС: нові виклики, ті самі принципи

Джерело: складено на підставі [11].

Мобільного рятувального центру швидкого реагування ДСНС України як команди важкого класу з пошуку та порятунку в умовах міста. У березні 2024 року було організовано проведення експертної місії ЄС до України з радіаційного, хімічного, біологічного захисту в рамках Механізму цивільного захисту ЄС [10]. Відтак, в Україні є всі шанси на те, щоб сертифікувати додатковий модуль РХБЯ у межах МЦЗ ЄС. Крім того, представники ДСНС на ротатійній основі залучені до робочої групи з питань допомоги Україні, створеній при Центрі координації реагування на надзвичайні ситуації (ERCC) Директорату DG ECHO.

Отже, на цій підставі можемо вказати на такі перспективи розвитку державної політики України, яка постійно перебуває під ракетно-дроновими обстрілами РФ: 1) удосконалення інституційних механізмів публічного управління у сфері цивільного захисту України, що передбачає активне використання потенціалу МЦЗ ЄС та інших міжнародних інституцій; 2) підвищення ресурсних і фінансових можливостей України щодо участі в цьому механізмі.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Обґрунтовується необхідність визначення засад інституціоналізації процесу імплементативності Механізму цивільного захисту ЄС в Україні. На цій підставі рекомендовано здійснити періодизацію імплементативності даного механізму, а саме: 1) підготовчий етап (2008–2013 рр.), під час якого було підписано Адміністративну домовленість між Міністерством надзвичайних ситуацій України та Генеральним Директором «Навколишнє середовище» Європейської Комісії щодо співпраці й обміну інформацією; 2) переговорний етап або перманентного розвитку (2014–2022 рр.), у межах якого було підписано Угоду про Асоціацію з ЄС, а також розроблено План заходів щодо імплементативності зазначеної угоди; 3) сучасний період (2023 – по т/ч), під час якого було підписано та ратифіковано Угоду між Україною й ЄС щодо її входження до МЦЗ ЄС, що зумовлює необхідність у здійсненні гармонізації національного законодавства із європейським, у т.ч. у сфері цивільного захисту, розвиток подаль-

шої співпраці України з МЦЗ ЄС та іншими безпековими інституціями.

2. Окреслено переваги членства в МЦЗ ЄС (організаційні, ресурсні, кадрові, інформаційні та інші) під час ліквідації надзвичайних ситуацій. Визначено, що і сьогодні принципи функціонування МЦЗ ЄС є незмінними, хоча цей механізм розширюється, включаючи все нових і нових членів. З'ясовано, що буквально за один рік відбулось суттєве розширення можливостей МЦЗ ЄС, зокрема, за рахунок сертифікованих цим механізмом модулів (можливостей) України, Польщі та інших країн. Так, кількість запропонованих модулів, що застосовуються в межах МЦЗ ЄС постійно зростає, у 2024 році становила 98 сертифікованих модулів. Установлено, що Україна не буде зупинятись на цьому, розширюючи сфери свого залучення в межах МЦЗ ЄС, що є важливим для забезпечення її суверенізації й евалюації як потужного регіонального лідера у Східній Європі. На цій підставі вважаємо, що подальші наукові розвідки мають бути привчені дослідженню інституційного розвитку системи публічного управління у сфері цивільного захисту України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Клименко Н. Г. Державне управління в умовах надзвичайних ситуацій в Україні: від цивільної оборони до цивільного захисту (1991–2012 роки). Державне управління: удосконалення та розвиток. 2014. № 3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=687>.

2. Помаза-Пономаренко А.Л. Соціальний розвиток і безпека регіонів: державно-управлінські аспекти : монографія. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2017. 270 с.

3. Помаза-Пономаренко А.Л., Мороз С.А. Цивільний захист як сфера забезпечення національної безпеки України. Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів

XXI століття : Матеріали Всеукр. науково-прак. конф. (07-08.12.2023 р., м. Житомир). С. 305–308.

4. Помаза-Пономаренко А.Л., Тарадуда Д.В. Публічна (громадська та цивільна) безпека в Україні: значення для гарантування системи безпеки в Європі. International security studios: managerial, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects. International collective monograph. Oslo (Kingdom of Norway). Norwegian University of Life Sciences, Research and Education. 2024. Pp. 297–322.

5. Помаза-Пономаренко А.Л., Тарадуда Д.В. Щодо забезпечення цивільної безпеки об'єктів військово-промислового комплексу України в умовах військових конфліктів. Матеріали IV Міжнародної наукової конференції «Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки» (18-19.04.2024 р., м. Тернопіль). С. 123–126.

6. Помаза-Пономаренко А.Л., Тарадуда Д.В., Порока С.Г. Організаційно-правові засади імплементації Механізму цивільного захисту ЄС в Україні в контексті гарантування національної безпеки // Державне будівництво: електронний журнал. 2023. № 2 (34). С. 67–79.

7. Примуш Р.Б. Система колективної безпеки як основа національної та міжнародної безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 5-6. С. 71–75.

8. Ященко О.А., Гарбуз С.В. Перспективи розвитку Механізму цивільного захисту ЄС. Вісник Національного університету цивільного захисту України. 2024. Вип. 2. С. 419–429.

9. Applied knowledge for action. Union Civil Protection Knowledge Network. 2025. URL: <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/>.

10. European Civil Protection Pool. European Commission. 05.02.2025. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-civil-protection-pool_en.

11. Legal framework. European Commission. 2024. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/who/about-echo/legal-framework_en.

12. Pomaza-Ponomarenko A., Taraduda D., Leonenko N., Poroka S., Sukhachov M. Ensuring the safety of citizens in times of war: aspects of the organization of civil defense. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2024. Vol. 14. Issue 1. Pp. 216–220.